CONCLUSIONES De TRANSACTIONIBUS.

QUAS

D. O. M. A.

Consentiente Magnifico, & Amplissimo JCtorum Ordine.

PRÆSIDE

Viro Amplissimo & Consultissimo

DN. DOMINICO ARUMÆO J. C.

Professore Pandectarum publico, Scabinatus ac Dicasterii provincialis Adsessore dignissimo, Præceptore suo omni observantiæ cultu prosequendo,

PUBLICÈ

In illustris & florentissima Jenensium Academia Auditorio JCtorum discutiendas

Proponit

HENRICUS SMERHEIM MINDANUS WESTPHALUS.

AD DIEM MARTII.

JENÆ
Typis HENRICI Rauchmauls/
ANNO
M. DC. XIV.

DE TRANSACTIONIBUS.

CONCLUSIO I.

DUo ſunt ſumma ac præcipua litium finiendarum genera *(a)*: TRANSACTIO & JUDICIUM *(b)*.

(a) *Compromiſſum, arbitrium, confeſſio adverſarij, jusjurandum, ſunt etiam litium dirimendarum remedia, quæ tamen vel ad judicia vel ad tranſactiones referri poſſunt.* vid. Giphan. in l. dominii 29. n. 11. 12. & 13. C. de donat. Bocer. Claſſ. 6. diſput. 2. th. 6. (b) *Judicium redditur in invitum* l. inter. 83. § 1. ff. de V.O. *& multas magnasq; habet difficultates, magni in eo fiunt ſumptus: ſive enim quis juſtam cauſam foveat, ſive injuſtam, nihilominus ſine ſumptibus litigare non poteſt; multæ & graves ſuſcipiuntur labores, curæ & moleſtiæ: ſæpè etiam inimicitiæ atque diſcordiæ ex eo inter cives oriuntur. Horum incommodorum nullum in tranſactione reperitur, cum ea inter amicos & ſine ullo ſtrepitu judiciario fieri ſoleat. Unde jura tranſactione potius quàm judicio lites finiri volunt.* c. ex literis 1. de mut petit. c. querelam. 15. de Simon. c. ſi primates 5. q. 2. l ſi cujus rei 13. §. ſed ſi inter 3. ff. de uſufr, Novell. 86. c. 2. Weſenb. 1. conſil. 21.

II.

Tranſactio, compoſitum à trans & actio, in generali ſignificatione, cujusvis

rei quæ in mutuis ſermonibus, & negotiis verſatur, perfectionem abſolutionemq; ſignificat.

Connan. lib.5. comment. cap 6. n 3. Donell. in Rubr C. hic. *Transfigere enim idem eſt, quod finire, expedire, conficere* & Saluſt. in proœmio. *Ne vitam ſilentio tranſigant.* Virg. Æn. 1 *fatu melioribus annos Transfigat.* Cic. pro Quinct *Quæro, qua ratione Nævius ſuſceptum negotium non tranſegerit.* Sic JCti in l ſi quis 63 §. fin ff de acquir. rer. dom l 1 C. Qui admitti ad bon. poſſeſſ. *Tranſactum tempus.* Item in l. admonendi. 31 in fin. ff de jurejur. l. ad tempus 5 ff de decurion. l. 15 ff. ad municip. & alibi paſſim *tranſactum negotium*.

III.

In ſpeciali ſignificatione & propriâ (*a*) nobis eſt conventio, (*b*) qua res dubia, (*c*) Lisvè præſens vel futura aliquo dato retento vel promiſſo remittitur (*d*).

(*a*) tit. ff. & C. hic. Sichard. & Gilken in Rubr. C. hic (*b*) l. 1. § conventionis 3 ff. de pact. l. cum proponas 17. C hic *Conventionis vocabulū generale eſt* l. Labeo. 2. l. 5. ff. de pact & *tam ad contractus nominatos & innominatos, quam ad pacta refertur Unde in diſceptationem vocatur, quibus tranſactio ſit annumeranda? Pactis ſi promiſsio abſque ſtipulatione fiat de remittendâ ſolum lite* l. 2. ff. hic. l. ut reſponſum 15. C. eod. *Quia ejuſmodi conventio nullum in ſe continet mutuum negotium, ſed ſtat in nudis conventionis terminis. Si enim aliquis dare, alter contra à lite diſcedere promittat, nullum inter illos geritur negotium, ſed tum geretur, ſi alter dat, ut à lite liberetur, vel litem remittat, ut accipiat. Et longè aliud eſt dare & à lite diſcedere, quam promittere, dare & promittere à lite diſcedere* arg. l. in bonæ f. 7. ff. de eo quod cert. loc. Hart. Hartman lib. 2. pract. obſerv. in miſcell. jur. civil. 2. Borch. tract.

tract. hic cap. 1. n. 8. *Contractibus innominatis si ejus quod placuit, implementum sequatur* l. cum mota 6. C hic Connan. d. cap. 6. n. 11. *Causa enim subest, quæ nõ solùm isti conventioni occasionem sed etiam materiam præstat.* l. 7. §. sed & si 2. ff. de pact, *quam pacta non agnoscunt* d. l. 7. §. 4. *Si verò stipulatione quid pro litis decisione promittatur contractibus nominatis annumerari putamus* d. l. cum mota 6. l. si pro fundo 23. C. cod. Connan. d l. *Diss.* Duaren. in l. 1. §. conventionis. de pact. Aliter Coras. lib. 1. miscell. jur 23. *(c)* l. 1. ff. hic. *Ex eo maximè æstimatur transactio non tamen ex eo solo* l. si donationis 18. C. de donat. Anton. Fab. ad d l. 1. *(d)* l. transactio nullo dato 38. C. hic l. suus hæres. 3. C. de repud. vel abstinend. hæred. Giphan. in l 29. ff. de donat. n. 16. *Nam si reus totum quod ab ipso petitur actori det, nullo invicem accepto, retento vel promisso solutio est, non transactio. Similiter si actor nihil prorsus accipiat vel retineat, sed gratis litem remittat, transactio non est, sed potius donatio, quamvis de actione & lite fiat* d. l. si donationis. 18. C. donat. Donell. in l. 38. C. hic

IV.

Transactio est vel generalis vel specialis. (*a*) Generalis quando vel infinitè transigitur de omni re dubia, vel finitè de re quidem certa, sed de tali quæ multa corpora, multas species, multasvé partes complectitur. (*b*) Specialis quando de re singulari vel pluribus specialiter enumeratis lis remittitur.

(*a*) Duar. hic cap. 3. §. deinde transactio Donell. in l. sub prætextu 29. C, hic. Boc. Class. 2. disp. 20. th. 20. (b) *Ut hæreditas,*

 negotiorum

negotiorum administratio , tutela , armentum &c. l. cum te proponas.2.l.3.C.hic.l.qui cum tutoribus.9.ff eod.Boc.d.l.

V.

Utraque perficitur vel pacto *(a)* vel acceptilatione : *(b)* eaq; vel simplici vel accedente Aquiliana stipulatione *(c)*.

(a) l.2.ff. hic. *Cui interdum stipulatio pœnalis* l. pacto. 15. ff. eod.l.promissis 37.C. cöd. *ut si promissa non impleantur, is qui fidem non servat , certam pœnam solvat , vel juramentum adjicitur* l. 41. & pen.C.eod *(b)*d.l.2.ubi Costal.l.15.C.eod.(c) *per acceptilationem tantùm tollitur obligatio, quæ verbis est contracta. Nec enim ratio juris patitur, ut verbis possint dissolvi aliæ obligationes quàm quæ verbis contractæ sunt* l.prout 80.ff.de solut.l.nihil tàm naturale. 35. de R. J. *Ut autem & reliquæ obligationes eodem modo perimi possint, Aquilianâ efficitur stipulatione , veluti si prius quod ex alia debetur causa in stipulationem deducatur , & deinde per acceptilationem tollatur* §. Item per acceptilationem 1. Inst. Quib. mod.toll. obligat.l.ult.C. de accept. l.4. ff. hic, Borch. d. tract. cap. 2. per tot. Vult.Jurisp Rom. lib.1.cap.55.

VI.

Omnes qui pacisci possunt , rectè quoque transigunt. *(a)* Hinc non obscurum erit quid de furioso, pupillo, prodigo, minori, muto, surdo *(b)* & cæteris personis dicendum. .

(a) Julius Paul. lib.1. sentent. tit.1. Treutl.volum.1 disp.7. th.2. *Sanus igitur mente licet æger sit corpore rectè transigit.* l. sanum 27.C.hic. *nisi vitium corporis penetret ad animum , ut si quis propter febrim aliena loquatur* l. ob quæ vitia 4. §. 1. ff de ædilit. edict. Duar. hic. cap. 1. in fin. (b) *Mutus & surdus pacto transigere possunt, subdita verò stipulatione non item*, arg. l, ubi non voce.124 de R. J.

R. J. l. 1. §. penult & ult. ff. de obligat. & act. l. 1. ff. de V. O. ubi Cujac. Donell & reliqui Interpp. *Quod tamen non est exaudiendum de eo, qui difficulter loquitur, sed qui plane non loquitur. Ut & non de eo qui tardius exaudit, sed qui omninò non exaudit*, Gœdd. de contrah. stipul cap. 7. concl. 15. n. 284.

VII.

Et ut paciſci ſic tranſigere in præjudicium alterius nemo poteſt, *(a)* niſi is qui LEGE vel CONVENTIONE liberam commiſſorum bonorum habet adminiſtrationem (*b*).

(a) l. ſi unus 27. §. pacta quæ turpem 4. ff. de pact. l. ſi tibi decem 17. § 4. eod. l. quo tutela 73. §. 4. de R. J. *Quæcunq; gerimus (inquit JCtus) quæcunq; contrahimus niſi ex noſtro contractu noſtrave perſona initium capiant, inanem actum efficiunt*, l. quæcunq; 11. ff. de Obligat. & Actionib. *(b)* Coſtal. in l. item magiſtri 12. ff. de pact. Gail. 2. obſerv. 72. n. 11. & 12. *modo utilitati ejus, cujus nomine tranſigit, conſulat, nihilq; donando remittat*, l. 46. §. ult. ff. de adminiſt. tut. l. non omni. 16. C. eod. l. ab agnato 12. l ult. ff. de Curat. furioſ. *Donatio enim adminiſtrationis fines excedit* l. filiusf. 7. ff. de donat. l. contra 28. §. ult. ff. de pact. *Cum donare non ſit adminiſtrare, ſed perdere & dilapidare* d. l. 7. verb. ut perdat. *Diſſ.* Dd. communiter, qui diſtingvunt, *quod tranſigere poſſit, ſi rem, de qua lis eſt, retineat, non verò ſi alienet. Quod diſplicet* Coſtal. in l. nulli procuratorum 13. ff. hic. *& refellit* Anton. Fab. 1. Juriſp. 12. pr. 7. illat. 43. *Quid enim ſi pro retinenda re præſtiterit aliquid majoris æſtimationis?*

VIII.

LEGE: tutor, curator in negotiis pupillorum & minorum *(a)* adminiſtrator civitatis *(b)* &c.

(a) l. inter-

(a) l.interdum 56. §.pen. ff. de furt. Costal. ad d. l. item magistri 14. de pact. Donell. in l. pactum curatoris 22. C. de pact. Amplis. & Consultiss. Dn. Foman. disp. 16. th. 11. lit. B. Gilken. in l. transactionis 7. n. 12. C. hic. (b) l. præses provinciæ. 12. Ubi Donell. C. hic. Costal. in d. l. 12. Gail. 2. observat. 72. Wesenb. in paratit. n. 4. **Cum pater quoq; sit legitimus administrator bonorum adventitiorum filij quem habet in potestate.** Arius Pinell. ad l. 1. C. de bon. matern. part. 2. n. 15. Duar. hic cap. 1. **in dubium vocatur, an de ijs in prajudicium filij non consentientis transigere poßit?** *Negantibus adstipulamur propter* l. ult. §. ubi a. in unum 3. C. de bon. matern. Amplis. & Consultiss. Dn. Præs. disp. Pandect. 3. th. 20. *Nisi eorum alienatio illi sit concessa, ut* in d. §. ubi autem in pr. *Valet quoq; transactio patris non proprietatem sed usumfructum paternum spectans* d. l. §. 4. vers. hoc procul. in verb. quæ nullo modo proprietatem deteriorem possint facere. *Diss.* Gail. d. observ. 72. n. 14. & 15. Mynsing. cent. 6. observat. 61. *patrem transigendo regulariter prajudicare posse filiofam. existimantes.*

IX.

Conventione: Procurator omnium bonorum.

l procurator. 58. l. 59 ff. de procurat. l. nam & nocere 12. ff. de pact. l. jusjurandum 17. §. ult. ff. de jurej. l. qua ratione 9. §. nihil a. interest 4. ff. de acquir. rer. dom. Duar. in comment. ad tit. ff. de procurat. cap. 9. §. alius est procurator. Giphan. in l. mandato generali 60. n. 5. ff. eod. *Procurator omnium bonorum, promiscue procurator tutorum, seu universorum bonorum, procurator cui generaliter libera rerum vel negotiorum administratio commissa est, appellatur.* *Diss.* Cujac. Hotoman. in §. nihil a. interest. 41. Inst. de rer. divis. Costal. in d. l procurator 58. Gilken. in l. transactionis 7. n. 10. & 21. C. hic. Pacius centur. 2. antinom. qu. 47. *Qui distinguunt*

gunt inter procuratorem omnium bonorum & procuratorem cui libera rerum administratio concessa est, tantam esse vim vocabuli **libera** *in mandato inserti, ut pleraq; possit facere, quæ alioqui non posset, ut alienare, transigere &c. existimantes. Quod rectè improbatum est à* Donell. 4. comment. jur. civ. 16. Giphan. in d. l. procurator 58. n. 5. 6. & seqq. *Universorum namq; bonorum administratio quamvis simpliciter tradita, nihilominus intelligitur libera esse tradita, alioqui non esset universorum bonorum, quam non liceret exercere in rebus omnibus. Idq; ita esse facile ex eo intelligitur, quod constet certam & indubitatam rei gerendæ potestatem eum accipere cui specialiter quid mandatum est, & mandatum non egreditur, & quidem multo certius quam si generaliter ei administratio verbo* **libera** *adjecto data esset. Et tamen ubiq; comparatur procurator, cui specialiter quid mandatum est & procurator universorum bonorum sive rerum omnium* d l. 12. de pact. l. jusjurandum. 17. §. ult. l. vel universorum. seq. ff de pignor. Action. Vide Vaud. lib. 1. quæst. jur. variar. quæst. 47. *Procurator cui hoc nominatim permissum est, dubium non est, quin transigere possit. Sed an compromittere in eum posset, quem arbitratorem vocant, controvertitur. Et verius est non posse. Fines enim mandati diligenter sunt custodiendi* l. diligenter 5. ff. mandat. *adeò ut qui eos excesserit, non id quod mandatum, sed aliud quid facere videatur. Procurator igitur datus ut transigat, si compromitteret, fines mandati egrederetur, cum aliud sit transigere, per quod statim a lite disceditur, & aliud compromittere, ubi in cognoscendo mora requiritur & sumptus* Gilken. in d. l. transactionis 7. n. 23. & seqq. *Procurator verò in rem suam datus licet nominatim ad agendum tantum datus sit, transigere tamen potest* Donell. in d l. 7. Gilk. ibid. n. 9. *Talis enim procurator habetur in omnibus pro domino: imò & ipsi domino, id est, mandatori præfertur,* l. sicut. 8. §. 2. ff. Quib. mod. pig. vel hypoth. solvit. l. procurator. 55. ubi Giphan ff. de procurat.

X.

Res *(a)* quælibet dubia *(b)* in transactionem deduci potest, nisi naturâ vel lege prohibeatur.

 (a) *Rei*

(a) *Rei appellatione comprehendimus etiam delicta & crimina, de quibus etiam interdum transigere licet*, l. 18. C. hic Amplis. & Consultis. Dn. Pingiz. Ordin. Jenens. qq. Saxon 4. n. 1. (b) *Nihil interest, an lis aliqua subsit, an metus lites*, l. 2. C. hic. Duar. hic. cap. 1. Gilken. in d. l. 2. n. 4. *modò res sit dubia: quoniam de re certa & indubitata, neque lis neq; litis metus esse potest, & sic frustra transigitur. Quare de re judicata transactio non rectè interponitur*, l. post rem judicatam. 56. ff. de re judic. l. eleganter Pomponius. 23. §. si post. 1. ff. de Condict. indebit. *nisi sententia aliquo remedio infirmari possit*, l. & post rem judicatam. 7. l. 11. ubi Costal. ff. hic, l. si causa cognita. 32. ubi Donell. Gilken. C. eod.

XI.

Natura: Delictum vel crimen futurum, *(a)* hæreditas viventis (*b*).

(a) arg. l. si unus 27. §. pacta quæ turpem. 4. ff. de pact. junct. lib. 1. Paul. sentent. tit. 1. §. 1 Giphan. in l. Generaliter. 26. ff. de V. O. n. 3. 4. *Quia ejusmodi transactio est bonis moribus contraria, quia turpis: turpis ideò quia invitat ad delinquendum. Is enim quem nec metus divini numinis, nec amor virtutis à scelere deterrere potest, quid non committeret, si videret, id fore impunitum?* (b) *Est etiam mali exempli transigere de hæreditate viventis: Ut* Imp. Justin. l. ult. C. de pact. *ostendit. Sancimus, inquit, hujusmodi pacta, quæ contra bonos mores inita sunt repelli, & nihil ex his pactionibus observari: nisi ipse fortè de cujus hæreditate pactum est, voluntatem suam eis accommodaverit, & in ea usq; ad extremum vitæ suæ spacium perseveraverit. Jubemus etenim neq; donationes talium rerum, neq; hypothecas penitus esse admittendas, neque alium quenquam contractum &c.* ibid. Gilken. n. 18. Duar. hic. cap. 3. §. deinde quod dictum. Connan. comm. lib. 5. cap. 5. n. 7. Vigel in meth. jur. civ. lib. 2. cap. 41. caus. 2. Except. 15.

XII.

Lege in transactionem deduci prohibentur controversiæ, quæ ex testamen-

tis

tis proficiſcuntur nondum inſpectis cognitisq; verbis teſtamenti.

l.de iis controverſiis 6.ubi Coſtal.ff.hic. Ampliſs. & Conſultiſs. Dn. Præſ. diſp. Pandect. 3. th. 18. *Quia adverſatur ultimis voluntatibus earumq; exitum, quem non impediri publicè privatimq; intereſt*, l.1.C. de Sacroſ. Eccleſ. l. vel negare 6.ff. Quemadm. teſtam. aperi. *impedit. Deinde quia eſt captioſa. Multi enim modico præſenti contenti, magna relicta, utpote alieno labore parta & inexpectato obvenientia facile repudiant*, Donell.in rubr. C.hic. cap ult. n.3. Weſenb.in paratit.n.5. Gilken. in l. ſub prætextu.29.n.9. C. eod. *Diſſ.*Cujac.in l.1. in fin. ff. hic. *An huic inſpectioni & cognitioni verborum teſtamenti partes renunciare poſſint? Nos negantium ſententiam probamus. Hæc enim renunciatio eſt contra jus commune ſive publicum*, d.l. de his controverſiis 6. *cui privatorum pactis derogari non poteſt*, l. jurisgentium 7 §. ſi paciſcar.14 l ſi unus.27.§.pacta quæ turpem. 4 ff de pact l. pacta quæ contra.6. C. eod. l. nec ex prætorio 27. de R.J.&c.Borch.tract hic.cap.3.n 21. Treutl.d.diſp.th.4. lit.E.

XIII.

Alimenta (*a*) futura (*b*) quavis ultima voluntate relicta (*c*).

l.Cum hi 8.ubi Cujac.Ant Fab.ff hic l.de alimentis 8. ubi Sichard.Gilken. C. eod *Quod propter favorem ultimarum voluntatum receptum & introductum eſt. Voluit enim is, qui reliquit alimenta in dies vel menſes vel annos ſingulos præſtari ea, ut is, cui reliquit vitam ſuam ſuſtentare poſſet. Quæ voluntas ſuum effectum non ſortiretur, ſi concederetur alimentario de iis transigere. Nam alimentarius, qui hodiè eſt locuples, & alimentis non indiget, ſi de iis transigeret, & paulò poſt in paupertatem incideret, contra mentem teſtatoris eſurire, vel mendicatim victum quærere cogeretur*, Duar lib. 1. diſp.anniv 44. Connan.comment.jur.civ lib.5.cap 7. n 5. Menoch de arbitr.jud.quæſt caſ.170. n 4. Weſenb in paratit hic. n 5.Borch.hic.cap.3.n.28.Daniel Möller.ſemeſtr.lib.5.differ.42.

Diss. Joh.Robert.4. sement.19. *Rectè tamen transigitur, si prætoris vel præsidis authoritas interveniat*, d.l.8 in pr.& §. vul[illegible] igitur 8. *vel alimentarius transigendo conditionem suam meliorem faciat*, d. l. §. eam transactionem 6. *Puta si id quod consummato demum anno accipere debeat, in initio ejus consequatur*, videatur Dan. Moller. d.l. *Quæri hic solet*, **An de iis animo donandi pacisci liceat?** *Ita putat* Donell. ad d. l. de alimentis 8. *cum non prohibitum, intelligatur concessum. Negantium opinio placet. 1. De his rebus pacisci possumus de quibus transigere* Paul. lib. 1.recept. sentent. tit.1. §.1. *2. Major est probibitionis ratio in pacto quàm in transactione, quia paciscendo nihil accipit*, vid. Amplifs. & Consultiss. Dn.Præs.disp. Pandect.3. th.10. (a) *Alimenti & victus significationem exæquatam esse*, Paul. in l.fin.ff.de aliment.& cibar. legat. *testatur. Unde quemadmodum victus verbo id omne, quod ad tuendum conservandumq; hominis vitam necessarium est, continetur: sic quoq; alimenti*, l.verbo victus.43 & seq.de V.S. *Itaq; non solùm cibus, potus, verùm etiam vestimentum, stramentum, tegumentum, habitatio &c alimenti vocabulo veniunt*, d.l 8. §.1. Borch. dict. tract. cap.11. n.24. *Verùm is cui alimenta, vestiarium, & habitatio debentur, si de alimentis transigat, de vestiario & habitatione actiones intentare non impeditur. Quia Divus Marcus de iis specialiter transigi voluit*, d. l. 8. §. 12. (b) *Alimenta præterita in transactionem deduci non prohibentur, cum in illis non sit tale periculum propositum, ut in futuris, quibus destitutus inopia conflictari possit. Nec amplius alimenta sunt, posteaquam vita aliundè in præteritum sustentata est, sed simplex & purum debitum* Wesenb. in paratit. n.5. (c) *Non solùm testamento, sed etiam codicillis: propterea, quod codicilli speciem quandam ultimæ voluntatis constituant. Quia si factum est testamentum aliquod, pars ejus esse censentur*, l.penult. ff quemad. testam. aperiant. *Si v. nullum; vicem testamenti obtinent*, l. ab intestato 16. ff. de jur. Codicill. *Imò etiam donatione mortis causa relicta*, d.l.8.§.2. *Licet enim in plerisq; habeat naturam contractus, proprius tamen accedit legatis, & ad instar legatorum capitur*, videatur Borch.d.cap.35.

XIV. Et

XIV.

Et crimina publica quæ ſangvinis pœnam non ingerunt.

l. tranſigere 18. C. hic. *Quia ratio, quare de criminibus ſangvinis pœnam ingerentibus tranſigere permiſſum eſt redemptio nimirum ſangvinis*, l.1.ff. de bon. cor. qui ant. ſent. *in contrarium acta aliud jus omninò operari debet*, arg. l. ſi illud. 32. ff. ad l. Aquil. Ampliſ. & Conſultiſs. Dn. Præſ. diſp. Pandect. 4. th. 40. *Deinde actor de his criminibus tranſigens incidit in pœnam Turpilliani*, l.1.ff. de jure fiſc. l.2. C. ad Turpill. *Et reus habetur pro convicto*, l. ult. ff. de prævaricat. *ſecus ſi permiſſum eſſet. Quod enim lege permittente fit, nullam pœnam mereri debet*, arg. l. Gracchus 4. C. ad l. Jul. de adult. *Impp.* in d. l. 18. *de his criminibus tranſigere permiſſum eſſe negant, nec addunt paciſci. Undè quæritur, an de iis paciſci liceat? Quod negamus. Quocunq; enim modo accuſator deſiſtit ab accuſatione, ſive tranſigendo id fiat ſive paciſcendo, ſive repudiando accuſationem in SC. Turpillianum incidit*, l.1. §. ſi quis 7. l.15. ff ad SC. Turpill. tot. tit. C. eod. Ant. Fab. conject. 2. cap. 20. *An de ſtupro tranſigere liceat valdè controverſum eſt? Stuprum committitur in virginem viduamvè honeſtè viventem*, §. item lex Julia 4. Inſt. de. publ. judic. l. ſtuprum. 34. §.1. ff. ad l. Jul. de Adult. *Eſtq; vel voluntarium vel violentum*, Damhoud. in pract. rer. crim. cap. 92. n. 2. *Voluntarium, quod volente & parum reluctante virgine vel vidua committitur. Huic pœna ſangvinis non eſt præſtituta*, d §. 4. *Itaq; de eo tranſigere non licebit*, d. l. 18. *cum indubitati juris ſit: exceptionem confirmare regulam in caſibus non exceptis*, l. quæſitum. §. deniq; ff. de fund. inſtr. & inſtr. legat. *Violentum quando virgines vel viduæ per vim opprimuntur. Hujus pœna cum ſit capitalis*, l.1. in fin. ff. de Extraord. crim. *propter rationem*, d. l.1. de bon. eor. qui ant. ſent. *de eo tranſigere poſſe putamus*, Gilken. ad d. l. 18. n. 28. *Diſſ.* Donell. ibid. num. 8. *Nec mino-*

ris eſt controverſia an de crimine falſi tranſigere permiſſum ſit? Negantium partes eatenus ſequimur, quatenus ratio d. l. 1. de bon. cor. qui ant. ſent. *non militet in hoc crimine. Pœna enim hujus criminis varia eſt, nec certa præſcribi poteſt: cum ea ad qualitatem factorum, quæ varia in hoc crimine ſunt, & alia aliis graviora referri aptè & æquabiliter debeat,* Weſenb. in paratit ff. ad l. Cornel. de falſ. n. 12. *Unde interdum intenditur usq; ad extremum ſupplicium,* l. 22 circa fin. ibi ſi id exigat magnitudo commiſſi C. eod *Si verò pœnam ſangvinis non ingerat. Neq; ulla ratio afferri poteſt, quare crimen falſi hic excipiatur. Aut enim gravius eſt crimen cæteris, aut par, aut minus. Si gravius, tantò magis coercendum, quanquam ſunt alia multa graviora. Si par, cur diſtinguimus, quæ eadem ratio conjungit? Minus a. dicere non licet Neq; ullus locus juris ſatis idoneus, quo hæc probetur exceptio Citantur,* l 2 C. de iis quib aut indig l 7. C. ad l. Cornel. de falſ. l. pen C hic. *Ad quas reſpondet* Donell in d l. 18. n 14 & ſeq. Ant Faber. conject lib 2. cap. 20. vid. Jacob Ræward. lib. 4 varior. cap 6. Weſenb in paratit n. 5. *Diſſ.* Connan. lib. 5. comment. cap. 7. n 3. & 4. Cujac lib 6. obſervat cap. 11. lib 19 obſervat. cap 30. & lib 20 cap 19 Anton. Govean. lib. 1. varior. cap. 30. Nicol. Valla de reb. dub. tract. 17.

XV.

Contrà crimina quæ ſangvinis pœnam ingerunt, excepto adulterio, in tranſactionem deduci non prohibentur.

d. l. tranſigere. 18. *Quia ut ait* Cic. pro Milon. *omnis honeſta ratio eſt expediendæ ſalutis. Quod diſerte comprobat* d. l 1. de bon. eorum qui ant. ſent *ubi dicitur, ignoſcendum eſt ei qui ſangvinem ſuum qualiter qualiter redemptum voluit. Nec hæc tranſactio eſt contra Jus publicum Ea enim non efficitur, ut delicta maneant impunita. Nam paciſcens facultatem accuſandi ſibi ſolum hac tranſactione adimit, non aliis, qui eundem reum accuſare atq; ita vindictam publicam exigere poſſunt; Imò judex ex officio in eundem reum inquirere poteſt,* l. qui deſtitit ff. ad Turpil l. qui cœtu 5. §. fin. ff. ad l. Jul. de vi publ. l. 3. §. pen. ff. de ſepulch. violat. Gomez, variar. reſolut.

tom. 3.

tom.3.cap.3 n 55. Marant. in Specul. part. 6. n. 55. *An appellatione pœna sanguinis hic membri amputatio, vel fustigatio qua sanguinis effusio inducitur, veniat?* Neg. *Quia* d. l. 18. *tantum loquitur de pœna sanguinis, qua est capitalis. Capitalis pœna est mors vel exilium*, l. 2. ff. de publ. jud l. 2. in pr. ff. de pœnis, *Atqui damnatus ad fustigationis vel mutilationis membri pœnam nec mortem nec exilium patitur*, E. Marant. in Specul. part. 4. distinct. 2. n. 2. *Imò quod* d. l. 18. *tantum loquatur de morte naturali quam* Aristoteles in lib. de morte *recessum animæ à corpore definivit argumento est certissimo*, d. l. 1. de bon. eor. qui ant. l. fin. ff. de prævaricat. l. fin. C. de Jud. Amplifs. & Consultifs. Dn. Præs. dict. disp. th. 26. *Diss.* Sichard. ad d. l. 18. n. 2. Clar. lib. 1. recept. sentent, §. fin. quæst. 58. n. 7. & 8. *Unde dispositio hujus legis locum non habebit in pœna perpetui carceris nec in causa honoris. Vide* Gilken. in d. l. 18. n. 43. *Quærunt hic Dd.* *An etiam accusator impunè transigere possit?* *Affirm.* 1. *facit generalitas* d. l. 18. *quæ quoniam simpliciter, & indistinctè transactionem permittit, nec distingvit inter accusatorem & reum simpliciter quoq; intelligi, nec ad solum reum restringi debet*, arg l. 1. §. penult. ff. de aleat. 2. *Quia dispositio hujus legis alias redderetur inutilis si ex parte accusatoris transactio non esset permissa. Hoc enim efficeretur, ut nec reo permissa esset. Nec enim reus potest precium dare, nisi sit qui accipiat, neq; accusator accepturus, si pœnam metuat, quod ab accusatione destiterit.* 3. *Quod lege permittente fit, nullam pœnam meretur*, l. Gracchus 4. ff. ad l. Jul. de adult. *Alioquin homines deciperentur authoritate legis aliquid permittentis, quod est absurdum dicere*, l. 1. ff. de his qui ven. ætat. impet. Donell. ad d. l. 18. n. 5. Wesen. in parat. n. 5. *Diss.* Hotom. in quæstion. illustr. quæst. 23. *Excipitur crimen adulterij, cujus exceptionis rationem variam investigarunt interpp.* Anton. Fab. lib. 2. conject. 20. *Hoc constitutum esse, ait, contra certissimam juris rationem à posteriorib. Impp. quibus voluntas fuit pro ratione* Hotoman *transpositis detractisq; negationibus sensum* d. l. 18. *omninò perturbat*, Cujac. lib. 6. observ. 11. & lib. 19. observat. 39. *verba hæc* Excepto adulte-

rio

rio *à Triboniano esse inserta, ut convenirent cum decisione Justiniani* §. item Lex Julia 4 Inst de publ. Judic *& constitutione Constantini*, l. quamvis 30. C. ad l. Jul. de adult. *contendit, propterea quod eo tempore quo* d. l. 18. *promulgata fuit, adulterium non fuerit capitale. Nos ante promulgationem* d l 18. *adulterium* ex l. *Julia capitale fuisse cum* Corasio lib. 2. miscell. juris eap. cap. 1. Domhoud. 11 pract. crim cap. 90. n. 66. & seqq. Menoch. lib. 3. de arbitrar. jud quæst. cas. 290. Amplifs. & Consultifs. Dn. Ortolph. Foman. disp. 36. th. 13. lit. C. Gœdd. in l. 101. in pr. n. 4 ff. de V. S. *rationem verò exceptionis consistere in frequentia, summa delicti turpitudine, & admissi gravitate defendere conabimur* videatur Amplifs. & Consultifs. Dn. Præs. disp. Pandect. 4. th. 37.

XVI.

De privatis delictis, si agatur civiliter transigere prohibitum non est.

Vel criminaliter agitur pro delicto vel civiliter priori casu transactio est prohibita. 1. Quod nullum pactum in præjudicium publica utilitatis vel fisci interpositum valeat, l 7. §. si pacifcar. 14 ff. de pact. junct. l. locatio 9. §. quod illicitè 5. ff. de publ. & vectigal. 2 *Quod à prosecutione horum delictorum desistere non liceat*, l. si quis repetere 7. junct. l. ab accusatione 6. in pr. ff. ad SC. Turpill. 3. *Quod transigens notetur infamia*, l. furti § pactus. ff. de pact. *& reus habeatur pro confesso*, l. in fisci ff. de jur. fisci. *Posteriori non*, l. si pro fure 7. in pr. ff. de Condict. furtiv. l. interdum 56. §. penult ff de furt. l. post decisionem 13. C. eod. Jul. Clarus lib. 5. recept. sentent. §. fin quæst. 58. Fachin. lib 1. controv. cap. 9. vid. Gilken. ad d. l. 18. n. 58. & seqq. *Quando verò civiliter vel criminaliter agi dicatur, docet* Amplifs. & Consultifs. Dn. Præs. Exercit. Justin. 17. th. 3.

XVII.

Transactio ita legitimè interposita litem finit, reumq; ab ea liberat vel ipso jure vel ope exceptionis. Ipso jure si transactio

actio acceptilatione facta ſit. *(a)* Ope exceptionis ſi nudo pacto tranſactum ſit *(b)*.

(a) *Tum enim reus ita liberatur ab obligantionis nexu, ut nulla amplius actori ſuperſit jure civili actio*, l.3. cum ſeqq. C. hic §. item per acceptilationem 1. Inſt. Quib. mod. toll. obligat. *Undè ſi reus tranſactioni ſtare, & id quod in tranſactione ineunda promiſit, præſtare nolit, actor non poteſt uti priori actione, utpote per acceptilationem extincta*, l. qui res ſuas 98. §. aream 8. ff. de ſolut. l. cum mota 6. l. ut reſponſum 15. C. hic *ſed actione ex ſtipulatu ſi interpoſita fuerit ſtipulatio, vel ea omiſſa actione præſcriptis verbis experiatur actor neceſſe eſt*, d. l. cum mota 6. Duar. hic cap. 5. (b) *Hoc enim caſu tutus non eſt reus ipſo jure, cum priſtina actione adhuc experiri poſſit, quam pactum non ſuſtulit. Nuda enim pacta non ipſo jure actiones tollere poſſunt, ſed eas elidunt ope exceptionis, ſi exceptio juſta ſit nec contraria replicatione, elidi poſſit*, l. 27. §. n peteret. 2. ff. de pact. *Hinc licet tranſactio nullam actionem pariat, tamen petitor, qui litem remiſit, auxilio non deſtituitur. Sed veterem actionem, quam remiſit, intentabit, quod ſi reus exceptionem tranſactionis adverſus eum opponat, dabitur actori replicatio doli mali (contra patronum ſive parentem replicatio in factum) quod dolo faciat. quod petat tranſactionem ſibi ſervari quam ipſe non ſervat*, l. ſive apud 28. C. hic. *Sed quid dicendum ſi tranſactioni ſtipulatio pœnalis ſubjecta fuerit, num in arbitrio ſit actoris vel rei, qui tranſactionem implevit & commodo tranſactionis frui, & pœnā promiſſam petere? Maximè ſi ſub hac clauſula* rato manente pacto *concepta ſtipulatio fuerit*, l. penult. ubi Coſtal. ff. hic. *vel juramentum acceſſerit*, l. ſi quis major 41. C. eod. lat. ibid. Barthol. Bertaz. Duar. hic cap. ult. Gail. 2. obſervat 59. n 4. *His omiſſis alterutro tàm reum quàm actorem contentum eſſe, oportere verius eſt*, l. reſcriptum 10. §. ſi pacto. 1 ff. de pact. l. ubi pactum 40. ubi Gilken. C. hic Borch. tract. hic cap. ult. n. 19. & ſeqq.

XVIII.

Nec minorem obtinet authoritatem, quam res judicata. *(a)* Undè lites legitima tranſactione finita, ne quidem Imperiali reſcripto reſuſcitari poſſunt. *(b)*

(a) l non minorem.20.ubi Sichard. Donell. Gilken. C. hic
(b) l cauſas.16. C. hic. *Quia ea, quæ ſunt Jurisgentium Princeps tollere non poteſt, niſi ſubſiſtente aliqua cauſa.* Forſter lib.6. de ſucceſſ. cap.36.n.3 & Dd in l. fin. C. ſi contra jus &c. *Tranſactionem eſſe Jurisg. dubitare non convenit, propter* l ex hoc jure 5. de J. & J. l.1. & l.7 ff de pact. Andr. Gail. lib.2. obſervat. 56. n 1 Mynſing. centur.5. obſervat. 97. n.3. Ferdinand. Vaſq. lib.1. Illuſtr. quæſt. cap.5. n.16 Menoch lib.1 arbit. quæſt. cap.48 n 8.9. Arius Pinell. in l.2.n.6.

XIX.

Nequè ſub prætextu ſpecierum *(a)* Inſtrumentorumvè pòſt repertorum. *(b)*

(a) l. ſub prætextu. 29. C. hic. *Quia genus omnes ſub ſe ſpecies complectitur, & ſpecialia ſemper generalibus inſunt. Ideoque & de omnibus ſpeciebus tranſactum intelligitur*, l. ſemper generalibus 147 ff. de R. J. l. ſi unus. §. item ſi. de pact. Donell. in d. l. 29. n. 5. Gilken. ibid. n.2. *Non tamen ſemper quando genus in tranſactionem deducitur, tranſactio fit generalis, generalemq́; recipit interpretationem. Aut enim fuit generalis petitio & generalis de ea tranſactio. Hoc caſu exceptio tranſactionis obſtat in omnibus*, d. l. 29. l. Lucius 78. §. ult. ff. ad SC. Trebell. *Aut generalis fuit petitio, ſed nominatim de ſpecie fuit tranſactum. Et hoc caſu illi permiſſum eſt de aliis ſpeciebus, de quibus tranſactum non eſt agere. Magis enim ſpectanda tranſactio eſt, quam petitio. Aut ſpecialis fuit petitio & generalis tranſactio. Et hoc caſu non de aliys tranſactum videri debet, quàm quæ ſpecialiter deducta fuerant in petitionem, ne alioqui tranſactio facilè trahatur ad incogitata*, l. cum Aquiliana 5. l. qui cum tutoribus 9. §. 1. ff. hic. l. 3. C. eod. *Aut denique utraque & petitio &*

transactio specialis fuit, & tùm idem jus obtinebit, Anton. Fab. in C. lib 2. tit. 4. definit. 6. & 12. (*b*) l. sub prætextu. 19. C. hîc *Transactione lites finiuntur, quod cum Reip. maximopere interfit, lite finita probationes non licet amplius afferri. Imò omnes probationes intelliguntur factæ irritæ & quasi cassatæ,* c. 1. extra hic. Amplifs. & Consultifs. Dn. Præs. disp. Pandect. 21. th. 7.

XX.

Sic nihil refert statim facti pœniteat partem alteram. (*a*) Nec sufficit si proponatur, quod transactio tempore noctis intercesserit (*b*) aut si probetur quod in instrumentum non redacta (*c*) aut apud acta interposita non fuerit (*d*).

(*a*) l. quamvis 39. ubi Gilken. n. 2. Sichard. in l. cum te. 5. n. 2. C. hic Costal. ad l. si pecunia. 5 ff. de condict. caus. data. *Licet reus non præstiterit, quod transactionis causa promisit. Si paratus est, præstare minus dubij est, actorem non esse audiendum: si verò præstare recuset, aut actio eo nomine actori parata est, qua id à reo consequatur, aut non. Si actio, ea experiri debet; si non tamen litem instaurare non li[illegible]bit, sed veteri actione cum reo agere potest,* l. si major. 36. ubi Donell. C. hic. (*b*) l. non minorem 2[illegible]. ubi Sichard. n. 4. Gilken. ibid. n. 2 *Cum nullum tempus sanæ mentis majoris viginti quinque annis consensum repudiet.* (*c*) l. c[illegible]m tamen transegisse 5. C. hic. *Scriptura enim no[illegible] est necessari[illegible] in transactione: sicut nec in alijs negocijs paucis exceptis in quibus lex scripturam requirit* (d) l. sive apud acta 28. ubi Dd. C. hîc.

XXII.

Denique nec beneficio, *l. 2. C. de rescind. vendit.* transactio retractari potest.

1. *Q[illegible]æ est vis rerum judicatarum eadem est etiam transactionum,* l. non minorem. 20. C hîc. *Rei judicatæ propter læsionem*

quan-

quantumvis enormem non rescinduntur, l.ult. & tot. tit. C. sentent. rescind. non poss. l. 2. C. quando provoc. non est necess. 2. *Jure Pandectarum transactio prætextu læsionis rescindi non potest, nec si ad quadruplum usq; læsio intervenisset*, l. Lucius 78. §. ult. ff. ad SC. Trebell. *Quod per constitutionem* d. l. 2. *correctum non reperitur*. 1. *Quia loquitur de venditione & contractu bonaf. Transactio verò est stricti juris* § actionum 28. Inst de action. 2. *Quia læsio contractus tempore certa esse debet* d. l 2. *quod nullo modo fieri potest in transactione cujus natura & conditio est, ut de re incerta & dubia fieri debeat*, l 1. ff. hic. *Fieri enim nequit, ut res incerta certam habeat æstimationem*, l. ubi a. 75. ff. de V O. *Ergò illi adhuc omnino standum*, arg. l. sancimus 27. circ. pr. Ibi quod enim non mutatur, cur stare prohibetur? C de testament l præcipimus 32 in fin C. de appellat. Donell ad d. l. 2 n. 61. Sichard. in l. cum te 5. n. 3. C. hic And. Gail. lib 2. observat. 70 n. 1, Anton. Fab. Error. pragmat decad. 8. Error. 16. *Diss.* Arr Pinell. in d. l. 2. n. 14. Costal. in l in summa. 65. ff. de condict. indeb. Fachin lib. 2. controv. cap. 26. *Ad quorum argumenta respondet* Amplifs. & Consultiss. Dn. Præses. disp. ad d. l. 2. 3. th. 21.

XXI.

Retractatur verò transactio, si falsis instrumentis *(a)* dolo *(b)* metu *(c)* vel errore motus quis transegerit. *(d)*

(a) l. si ex falsis penult. C. hic. arg. l. non minorem. 20. C. hic junct. tit. C. si ex fals. instr. *Nec refert utrum is qui instrumenta produxit, sciverit instrumenta esse falsa vel non. Nam si scivit, dolo fecit: nulla autem transactio rata habetur, quæ dolo est interposita*, l. 4. l. sub prætextu. C. hic. *Si ignoravit, consensus deest, non enim hoc animo fuit, ut ex his vel ageret, vel transigeret. Sine consensu vero nulla conventio. E. nec transactio.* *(b)* l. 7. §. 7. & 9. ff. de pact. l. sub prætextu 39. C. hic. Mynsing. cent. 4. observat. 37. Gail. lib. 2. observat. 65. & observat. 70 n. 12. Menoch. de arbitr. judic. quæst. cent. 1. cas. 15. n. 6. Anton. Faber. in Cod. lib. 2. cap 6. decis. 13. *Contractus bonæfidei, cui dolus causam dedit, ipso jure est nullus*, l. in causæ 16. §. 1. ff. de Minorib. Anton. Mercat. lib. 3. not. ad animadv.

madv.Robert.cap.1.2.& 4.Hartman. Pistor. lib.1. quæst.23. Nicol. Everhard. in top. leg. sub loco à contractu ad distract. n. 5. *Diss.*Corras.lib 2.miscell.jur.civ. cap.8.n.4. Robert. lib. 3. animadv.cap.1 & aliquot seqq. & lib.3. not. ad notat.Mercat. cap. 12.& 14. *Sed dolo transactio inita non est ipso jure nulla,* Donell.ad d.l.19.n.6.Wesenb.in paratit hic in fin. *Diss* Costal. in l. & eleganter.7.ff.de dol.malo. *(c)* l.interpositas.13. C. hic l.1.ff. quod met. caus. *Omnis enim conventio ex consensu consistit, & nihil consensui tàm contrarium est quam vis & metus,* l. nihil. 16. de R. J. *Quod tamen non est exaudiendum de quolibet metu, sed de tali qui in virum constantem cadere posset,* l. metum. 6. ff. quod metus caus.l.2.Ex quib.caus major.Gilken.in d. l. 13. *(d)* d. l. 16. junct. l.1 §.2.de pact.l.sub prætextu 29.C.hic.*ut puta si apud extraneum talis res tempore transactionis ita fuisset, ut ex possessione & administratione transigens illum dominum existimasset, ut fieri solet.* arg. l. Titia 48.ff.de solut.l.2.C.de adquirend. & retin.poss.

XXIII.

Sic utraque parte consentiente, atque reddito si quid fortè datum sit à transactionibus perfectis recedi potest.

l.si diversa.14.ubi Donell.Gilken. C.hic *Quamvis enim lites legitimis transactionibus sopitæ & finitæ, non debeant temerè resuscitari,* l. fratris 10. l. quamvis C. hic. *tamen si utrumque ita conveniat, quo minus ex integro de eadem re agi possit, nihil est impedimento. Quin etiam ita fieri æquitatis ratio suadet,* l pacta novissima. 12. C.de pactis.l.nihil.35 l.omnia.l.ferè de R. J. *Quod secus se habet si altera tantum pars rescindi transactionem vellet Id enim ei non permittitur,* d. l fratris. 10. *Qua in re transactio differt à contractibus innominatis, in quibus locus est pœnitentiæ etiam invitâ alterâ parte. Puta, si pecuniam tibi dedero, ut Romam proficiscaris, possum pœnitere & pecuniam tibi datam condicere & repetere,* l. si pecuniam 5. in pr.ff.de Condiction.caus.dat. non secut. *cum alias transactio in contractuum innominatorum numero habeatur,* ut suprà th. 3. *dictum. Igitur transactiones hac in re naturam habent potius contractuum, qui solo consensu contrahuntur, ut emptio venditio. Nam &*

 hi solo

bi solo consensu contrario dissolvi possunt, l ab Emptione.58 de pact.

Sed quæritur, qua ratione actor agere possit: cum vetus actio per transactionem sit sublata?

Si actor post factam transactionem pactus sit, ut sibi denuo contra reum agere liceret refusa pecunia simul etiam refusa pecunia sit, nunquam erit tempus, cum contra reum experiri non possit. Vel veteri illa actione, quam transactione remiserat, quæcunq; illa sit. Vel nova, id est, præscriptis verbis. Veteri: si in transactione nudo duntaxat pacto eam remisit. Nam pacto actio non tollitur, nisi ope exceptionis, quæ exceptio pacti si actori objiciatur, elidetur ab eo per replicationem doli, l. si unus §. pactus. ff. de pact. *Nova a. præscriptis verbis actione experiri potest, si vetus actio remissa fuit per acceptilationem*, vid. th. 5. *Nam acceptilatione actiones ipso jure tolluntur, ideoq; vetus actio sic sublata, pacto restitui non potest: cum unaquæq; actio ex suis causis non ex consensu solum nascatur*, d. l. si unus. §. pactus. *sed actio præscriptis verbis dabitur. Quia hic negotium civile gestum est. Actor enim pecuniam reo dedit vel reddidit hac lege apposita, ut sibi agere adversus eum denuò liceret. Est igitur negotium: Do ut facias. At si re transacta pactus sit actor, ut sibi denuò agere liceret, sed de pecunia accepta reo refundenda nihil actum sit. Si vetus actio remissa fuit nudo pacto, agi ex ea adhuc poterit, non obstante pacti exceptione, quæ per replicationem elidi potest. Sed si per acceptilationem remissa sit, nulla competit actio actori, neque vetus, quia sublata est ipso jure, neque nova, Præscriptis verbis, quia nullum negotium hic gestum est: ideoque conventio intra fines nudi pacti permanet. Ex quo con[illegible], actionem non nasci, multo minus extinctam resuscitari posse*, d. l. si unus. §. pactus. l. 7. §. sed cum nullæ & pass[illegible] de pact. Donell d. l.

COROLLARIA.

I.

AN substitutio pupillaris, puberi verbis directis facta, valeat per vim fidei-

com-

commissi. Communis schola id docet teſt. Gomez. & consentit Donell. At Viglius hanc opinionem rectè reprobat.

II.

An venditor præcisè rem tradere teneatur? Affirm.

III.

An contra bonæ fidei possessorem detur noxalis actio? Affirm.

Doctiss. Dn. Respondenti.

REctè HENRICE *facis, sic mos & tempora poscunt,*
Profer in apricum, pectore quicquid habes.
Quicquid & hausisti in cōflictu juris & æqui
Præside Collegij me moderante vices.
Hactenus ingenium privata industria fovit,
Nunc etiam erudiant publica rostra tuum
Lucem odit, quicunq; mali sibi cōscius, horret,
Aut proprij cerebri somnia stultus alit:

At

At qui propositũ discendi habet, appetit ultrò
Audiri à cunctis, laudis & artis amans.
Hic etiam in studijs laudem voluisse meretur,
Nec si supremum possit adire gradum.
Huc tibi jam reseras aditũ, sic perge deinceps,
Paulatim crescit gloria & ingenium.

L mq; faciebat

Johannes Gryphiander Hist. & Poes. Prof. P.

FINIS.